

Olje og energi departementet.
Oslo Dep.
v/ Norges Vassdrags og Energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

03.05.2020.

Klage på NVEs vedtak om utvidet frist for idriftsettelse av Havsul I

Motvind Nordvest viser til brev fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), sak 200704080-106, om Havsul I datert 27.03.2020, der NVEs vedtak om utvidet frist for idriftsettelse av Havsul I gjøres kjent, med klagefrist 3 uker. Vedtaket innebærer en utsatt frist for igangsetting av prosjektet fra 31.12.2020 til 31.12.2025.

Etter anmodning fikk Motvind Nordvest innvilget forlenget klagefrist til 3.mai 2020, ref. e-post fra NVE av 16.april 2020.

Motvind Nordvest klager med dette på NVEs vedtak, og vi mener vår klage er framsatt rettidig.

Oppsummering og konklusjon

- Motvind Nordvest har gjort en grundig gjennomgang av alle vesentlige sider av saken om Havsul I så langt det har vært mulig, basert på de saksdokumenter som er tilgjengelige.
- Vi har vært i kontakt med en rekke fagpersoner på aktuelle saksområder, innhentet informasjon og mottatt faglig bistand – og vi har ettergått NVEs faglige vurderinger og sammenholdt disse med innhentet informasjon.
- Med bakgrunn i dette arbeidet, er det vår klare konklusjon at de samfunnsøkonomiske og miljømessige ulempene ved Havsul I, er vesentlig større enn fordelene ved tiltaket. Fordeler ved Havsul I oppveier ikke på noen måte de alvorlige ulemper.
- Motvind Nordvest klager på vedtaket og ber Olje- og energidepartementet omgjøre NVEs vedtak og avslår Havsul I AS sin søknad om utsatt frist for igangsettelse av Havsul I.

Bakgrunn

NVE innvilget konsesjon for Havsul I den 24.6.2008 for å bygge og drive et vindkraftverk av bunn-faste vindturbiner på grunt vann med total installert effekt på 350 MW, i det som nå er Ålesund og Aukra kommune. Vedtaket ble påklaget til OED som opprettholdt NVEs vedtak i brev av 10.09.2009.

Opprinnelig frist for igangsettelse i konsesjon av 24.06.2008 (NVE ref. 200704080-37) var 01.06.2013. Fristen ble utvidet til 01.01.2020 i vedtak av 12.03.2012. Denne fristen er på nytt overskredet og Havsul I AS søkte derfor NVE om ny utsatt frist til 01.01.2025 for igangsettelse.

Motvind Nordvest ser at NVE i sitt brev om vedtak har "kommet i skade for" å gjøre det som etter alt å dømme er en skrivefeil, når fristutsettelse innrømmes til 31.12.2025. NVE opererer med den omsøkte dato 01.01.2025 i flere dokumenter på sine hjemmesider som vi anser er rett dato.

En oversikt over våre viktigste hovedfunn med tilsvar

Innledningsvis vil vi vise til at den såkalte Direktoratsgruppen høsten 2010 presenterte rapporten "Havvind. Forslag til utredningsområder"¹. I denne rapporten er ikke det omsøkte området inkludert i de utpekte 15 områdene på norsk sokkel for vindkraft idet det forelå en konsesjon.

Uheldigvis har dermed dette området heller ikke vært underlagt den tilhørende samlede omfattende strategiske konsekvensutredningen i regi av NVE². Spesielt relevant her er delutredningen som vedrører fiskeri-interesser fra Fiskeridirektoratet³ og som vedrører fugleforskning fra Norsk institutt for naturforskning (NINA)⁴.

Gammelt, utdatert beslutningsgrunnlag og forutsetninger for konsesjon.

Vedtak for tildeling av konsesjon ble fattet for ca. 12 år siden. Motvind Nordvest er av den klare oppfatning at beslutnings-grunnlag og forutsetninger for konsesjon som lå til grunn for vedtak av 24.06.2008 er utdatert og endret på en rekke punkter.

Fra NVEs brev om vedtak:

Til "Konsesjonærs kommentarer til innkomne merknader" (s. 3) vil vi uttrykke: Det siterte litteratursøket utført av Australian and New Zealand Journal of Public Health og som Havsul I AS viser til (s. 4), gjelder forskning på "Vibro Acoustic Disease" (VAD) - oversatt "Sykdom fra akustiske vibrasjoner". Dette er totalt irrelevant i denne sammenhengen - ingen har argumentert for at havvindkraftverk "påfører sykdom" på marint liv.

"Tiltakshaver opplyser at det i perioden 2010-2013 ble gjort en omfattende kartlegging av sjøfugl og trekkfugl (se Larsen m.fl., 2013) samt marine arter (se Isaksen og Dahlgren, 2012) i planområdet i forbindelse med det godkjente overvåkningsprogrammet for tiltaket, jfr. NVEs vedtak av 13.03.2012. På dette grunnlag mener de at kunnskapsgrunnlaget som foreligger i dag er vesentlig bedre enn det som forelå når konsesjonsvedtaket ble fattet i 2008".

Vi er innforståtte med undersøkelsene som ble utført av UNI Research på oppdrag fra Vestavind Offshore AS i tiden 2010-2013 (Isaksen og Dahlgren, 2012; Dahlgren et al., 2012; Dahlgren, 2013)⁵.

¹ Anon. 2010. Havvind. Forslag til utredningsområder. Rapport fra en direktoratsgruppe. Norges vassdrags- og energidirektorat. Okt. 2010. 204 s.

² Anon. 2012b. HAVVIND. Strategisk konsekvensutredning. Norges vassdrags- og energidirektorat. Rapport 2012-47. Des. 2012. 403 s.

³ Anon. 2012a. Fagrapport til strategisk konsekvensutredning av fornybar energiproduksjon til havs. Fiskeriinteresser. (red. M. Langeland). Rapport fra Fiskeridirektoratet, 2012 (1), 11/9286, Bergen 29.11.2012. 84 s.

⁴ Lorentsen, S.-H. (red.), Christensen-Dalsgaard, S., Follestad, A., Langset, M., May, R., Dahl, E. L. & Hamre, Ø. 2012. Fagrapport til strategisk konsekvensutredning av fornybar energiproduksjon til havs - sjøfugl. NINA Rapport 825. 175 s.

⁵ Isaksen, T.E. og Dahlgren, T.G. 2012. Marin prøveinnsamling for studier av miljøpåvirkning av HAVSUL 1. Bergen 27.08.2012. Uni Miljø, SAM-Marin. e-Rapport: nr. 38-2012. 132 s,

Dahlgren, T., Schläppy, M.-L., Shashkov, A., Andersson, M., Rzhanov, Y., Fer, I., and Heggøy, E. 2013. Assessing impact from wind farms at subtidal, exposed marine areas. Marine Renewable Energy and Environmental Interactions, Springer, 2013.

Undersøkelsene kan ses på som "miljøundersøkelser av avgrenset omfang", men ikke tilfredsstillende for oppfyllelse av krav i konsesjonstildelingen for Havsul I AS.

Når det gjelder konsekvenser for pelagiske fiskebestander i driftsfasen for et havvindkraftverk som T. Dahlgren viser til, finner vi et annet resultat fra Axenrot och Didrikas (2012)⁶ (oversatt fra svensk): "Undersøkelsene av fiskemengde, -arter og romlig fordeling ble utført med akustiske metode, dvs. ekkointegrering supplert med trålprøvetaking innenfor avstander fra 200 m til 10 km fra turbintårn-fundamentene. De høyeste fisketetthetene ble funnet i referanseområdet - lengst unna havvind-anleggene. Forskjellen i fisketetthet, dvs. lavere verdier, i driftsfase mellom to forsøksområder-/havvindkraftverk og referanseområdet var statistisk signifikant for sild i størrelsesområdene 80-140 mm (brisling, liten sild) og 140-250 mm (voksen sild)." Dette uttrykker at total lydpåvirkning fra vindkraftverkene medførte lavere mengder av brisling og sild i nærhetene av anleggene enn ellers i området. (Vår understrekning).

På generelt grunnlag vil vi hevde at regelverket for konsekvensutredninger for vindkraft til havs bør inkludere bruk av føre-var-prinsippet for fagområder der det er mangelfull kunnskap. Her viser vi til nasjonal og internasjonal gjeldene versjoner:

Føre-var-prinsippet:

I bruk i norsk offentlig forvaltning: "Nødvendigheten av handling på grunnlag av mindre enn full vitenskapelig sikkerhet for miljø-ødeleggelser av potensiell irreversibel natur." Vedtak i regjeringen 24. sept. 1990.

I bruk innen EU (oversatt fra engelsk): "Føre-var-prinsippet anvendes der vitenskapelige bevis er mangelfulle eller usikre, eller der forskningsresultater er uten konklusjon og vitenskapelige vurderinger gir rimelig grunn til bekymring for at mulige skadevirkninger på miljø, mennesker, plante- og dyrehelse kan være uforenlig med EUs høye krav til beskyttelse." European Commission 2000.

Dette prinsippet er aktivt i bruk for annen aktivitet til havs, f.eks. olje- og gassindustri i forhold til fysisk og kjemisk miljø og for fiskebestandsutvikling (gyteområder og konsentrerte gytevandingsruter) og for fiskeriforvaltningen ved kvotesetting og reguleringer av bestandsbeskatning.

Motvind NordVest vil be om at føre-var-prinsippet tillegges betydelig vekt ved kommende saks-behandling.

Internasjonale forpliktelser - forvaltning av fiskeressurser og gytebestand

Norsk vårgytende sild er en bestand som Norge forvalter og høster av i samarbeid med andre nasjoner. Norge har et spesielt ansvar for å sikre bestanden og rekruttering av nye årsklasser.

Det er avgjørende at vi ikke setter bestandens evne til reproduksjon i fare ved å utsette viktige gyte- og oppvekstområder for tiltak og negative miljøpåvirkninger.

Dahlgren, T. 2013. Sluttrapport från baslinjestudien av fisk och säl vid Havsul 1 – 2011-2012. Bergen, 27. maj 2013, UNI Miljø, S,AM Notat nr. 17-2013. 110 s.

⁶ Axenrot, T. och Didrikas, E T. 2012. Effekter av havsbaserad vindkraft på pelagisk fisk. VINDVAL, Naturvårdsverket. Rapport 6481, februari 2012. 62 s.

Hensynet til forsvarlig og bærekraftig forvaltning av våre viktigste fiskeressurser og internasjonale forpliktelser må derfor veie tyngre enn hensynet til svært kostbar, upålitelig og sekundær vindkraft.

Når det gjelder relevante gyteområder, støtter vi oss på siste oppdaterte kart fra Havforsknings-instituttet pr. 10.04.2020.⁷ Det presiseres at slike kart er middeltilstandskart, dvs. fra data innsamlet over flere år. Det betyr at utbredelsene av gyteområdene kan variere fra år til år.

Vi mener at en vindkraftetablering på Havsul I-området vil forringe området som

gyteområde for NVG-sild. Det er derfor behov for en grundigere risikovurdering basert på innsamlede data for gytevandring og gytefeltfordeling over flere år, f.eks. 5 år.

Markeringene i kartet er: Mørk farge: To eller flere arter. Lys farge: En art. Gjelder for torsk, hyse, sild og sei. Nærmest land - for Havsul I-området, gjelder dette torsk og sild.

Vi kan ikke se at NVE har vurdert eller utredet forholdet om internasjonale forpliktelser, herunder forsvarlig forvaltning av fiskeressurser og gytebestand.

Sjøfugl, trekkruiter og fuglefjellet Runde

Det er velkjent at Havsul I ligger i en svært viktig trekk-korridor både for sjøfugl og fastlandsfugl. Erfaringer fra nærliggende Smøla viser at vindturbinenes roterende blader vil bli å regne som giljotiner og med all sannsynlighet drepe et stort antall fugl. Dette gjelder også næringssøkende fugler fra Sør-Norges eneste store fuglefjell, Runde.

Ny kunnskap har vist at etablering av vindkraftverk med stor sannsynlighet vil endre fuglesamfunnet i området på en negativ måte. Stor kollisjonsrisiko fører til økt dødelighet av voksne individer. Økt dødelighet hos voksne sjøfugler har stor effekt på bestandsutvikling. Havsul I vil derfor bidra til ytterligere nedgang i sjøfuglbestander.

Fugl vil bli fortrenget fra viktige matkilder og trekkruiter, og endre atferd for å unngå området som kan gi større negative konsekvenser for hekkesuksess og overlevelse.

Bygging av Havsul I vil følgelig være brudd på Bernkonvensjonen og Bonnkonvensjonen.

⁷ <http://www.imr.no/geodata/geodataHI.html>.

NVE om konklusjon og vedtak

NVE uttaler at: «NVE konstaterer at Havsul I har regionalpolitisk tilslutning, men møtt motstand fra enkeltpersoner, miljøforvaltning og miljøorganisasjoner»

NVE hevder at søknaden fra Havsul I AS har regionalpolitisk tilslutning. Dette er direkte feil. Saken om Havsul I er ikke politisk behandlet av Møre og Romsdal Fylkeskommune de siste årene.

Ålesund kommune har ikke behandlet Havsul I, verken i formannskap eller kommunestyre. Heller ingen av de øvrige kommunene som nå er innlemmet i nye Ålesund kommune har behandlet forlengelse av Havsul I.

Unntaket er Sandøy kommune som er en av to små kommuner som har uttalt seg positivt. Sandøy kommune opphørte fra 1.januar 2020 og er nå del av Ålesund kommune.

Da Ålesund kommune behandlet Havsul I (før konsesjonsvedtak), sa kommunen klart nei med 56 mot 4 stemmer. Ålesunds lokalpolitikere er svært bevisste på hva som er, og har vært vårt livsgrunnlag opp gjennom historien og hva som har bygget vår velstand. Det er i hovedsak fiskerinæringen, fiskeriene og i særdeleshet havets sølv, norsk vårgytende sild, (NVG-sild).

Havsul I har møtt motstand fra:

En samlet fiskerinæring er imot Havsul I: Norges Fiskarlag, Fiskebåt (tidl. Fiskebåtredernes forbund), Møre og Romsdal Fiskarlag og Norges Kystfiskarlag.

Videre møter Havsul I motstand fra: Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljødirektoratet, Herøy kommune, Ålesund kommune, Norsk Ornitologisk Forening, Naturvernforbundet, Ålesund-Sunnmøre Turistforening, Miljøvernforbundet, Motvind NordVest, Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal, Stopp Rasering av Kysten og Runde mot Havsul I vindkraft samt mange privatpersoner.

Noe ganske annet enn hva NVE uttaler, sitat: «... men møtt motstand fra enkeltpersoner, miljøforvaltning og miljøorganisasjoner».

NVEs utsagn om at Havsul I har regionalpolitisk tilslutning mangler følgelig grunnlag og er direkte feil. NVEs feilaktige konklusjon kan ikke benyttes som begrunnelse for utsatt frist for idriftsettelse av Havsul I.

Forsyningssikkerhet – kraftproduksjon i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har ingen kraftmangel, jfr. Fylkesmannens uttalelse. Gjennom nye store kraftlinjer både nordover og sørover, i tillegg til egen produksjon, er fylkets forsyningssikkerhet ivaretatt på en god måte.

Skal man følge NVEs argumentasjon om at fylket er en underskudds-region, betyr det eksempelvis at det i Oslo-området må bygges ut enorme vind-industriområder i Nord-marka, Øst-marka og nedover langs Oslo-fjorden, fordi de har et enormt kraftunderskudd.

Norsk naturbasert reiseliv

«Dette er uten tvil den mest ekstreme og alvorlige situasjonen reiselivsbransjen har opplevd gjennom historien», sitat Petter Stordalen. Vi legger til grunn at han vet hva han snakker om.

Norge – vårt unike kyst-, fjord og fjellandskap er en turistattraksjon i verdensklasse.

Urørt, vakker og storslått natur er beskrivelsen fra en samlet verdenspresse. «Norway - Powered by Nature», en viktig distriktsnæring som gir nærings- og livsgrunnlag i alle fylker, og spesielt i kystfylkene.

Norsk reiselivsnæring er en av landets største næringer målt i antall sysselsatte, med ca. 170.000 årsverk. I kyst- og fjord Norge er naturbasert reiseliv en viktig bærebjelke i mange lokalsamfunn.

Besøkende vil ha ekte naturopplevelser i intakt natur. Naturinngrep, forstyrrelser og endret landskap gir ikke slike opplevelser. Produktet, selve merkevaren ødelegges. Vår reiselivsnæring blir liggende med brukket rygg. I en tid da reiselivsnæringen er hardt rammet av korona-krisen er det kritisk.

Herøy kommune er svært bekymret for fuglebestanden på Runde, som til nå har vært truet hovedsakelig som følge av sviktende mattilgang. Kommunen mener at økt dødelighet som følge av kollisjoner kan være avgjørende for de mest truede artene. Fuglefjellet er en bærebjelke for turisme i kommunen, og et tomt fuglefjell vil gi store negative virkninger for regionen.

NVE gjengir tiltakshavers kommentarer for Havsul I.

Tiltakshaver hevder at det ikke foreligger noen undersøkelser som kan fastslå at vindindustri medfører vesentlige virkninger for reiseliv. Såkalt klipping og skyggekast marginaliseres.

Tiltakshaver snur etter vårt syn dette fullstendig på hodet. Det er tiltakshaver som skal dokumentere at dette ikke vil skje. Om det skjer, må det kreves at tiltakshaver og konsulent stilles økonomisk ansvarlig for fremtidige tap og akseptere at anlegget demonteres.

Det er svært få uberørte kystlandskap og kystlinjer igjen. Norges uberørte natur har noen av verdens beste tilgjengelighet og er av svært høy verdi, både som naturverdi og økonomisk, nå og i fremtiden.

Når det gjelder kommentar om klipping og skyggekast vil vi understreke vår sterke bekymring. De som marginaliserer effekten av «en skog» med 200 meter høye vindturbiner og roterende vinger, kan umulig ha opplevd solnedgangen på Møre, og effekten av sol og skygge mot landskap og fjell, spesielt i perioden mai til september.

Forvaltningslov og naturmangfoldslov

Forvaltningsloven § 17 sier at forvaltningsorganet (NVE) skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes. Ikke under og etter utbygging slik NVE legge til grunn for vedtak.

Føringene i Lovens § 17 er konkretisert i Naturmangfoldlovens kap. II.

Naturmangfoldloven stiller ytterligere krav til at beslutninger skal bygge på tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og hvordan et planlagt tiltak kan påvirke disse.

Naturmangfoldet omfatter marine økosystem, herunder området for Havsul I.

Konsekvensutrednings-forskriften stiller krav om utredning av økosystemtjenester. For Havsul I omfatter dette mellom annet NVG-sild, torsk, sei og hyse og disse bestandenes bidrag til både matproduksjon og verdiskaping. Det synes åpenbart at dette ikke er blitt vurdert for Havsul I.

Vi viser til det ovenstående som viser at saken om Havsul I ikke er godt nok opplyst.

NVE - Rettsvirkning av endelig konsesjon.

NVE skriver mellom annet følgende:

«For det første kan gyldige forvaltningsvedtak omgjøres dersom endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser».

«For det andre kan gyldige forvaltningsvedtak omgjøres til skade for en part dersom det skjer for å ivareta tungtveiende allmenne hensyn, som etter en samlet vurdering veier vesentlig tyngre enn de hensyn som taler imot».

«Hensynet til den som har fått en rettighet gjennom konsesjonen og innretter seg etter vedtakets innhold, veier normalt tyngre jo lenger tid det har gått siden vedtaket ble truffet.

Basert på ovenstående er det vår klare oppfatning at vedtak om konsesjon kan trekkes tilbake:

- 1) Endringen kan ikke sies å være til skade for Havsul I AS ettersom de ikke har utført nevneverdige undersøkelser i tiden siden konsesjon ble gitt.
- 2) Tungtveiende allmenne hensyn som forvaltning av fiskeressurser, gytevandring, gyteområder samt i det videre hensyn til sjøfugl, trekkruiter, fuglefjell og naturbasert reiseliv m.m. må åpenbart veie tyngre enn produksjon av svært kostbar, ustabil og sekundær vindkraftproduksjon. Dette innebærer at det er grunnlag for å trekke konsesjonen tilbake.
- 3) Det er hevet over tvil at den som har «fått en rettighet» for Havsul I, ikke har innrettet seg etter vedtakets innhold. Konsesjon ble gitt i 2008 og stadfestet i 2009. Svært lite har skjedd, og tiltakshaver Havsul I kan ikke sies å ha «innrettet seg etter vedtakets innhold».

Følgende har medvirket til klagen:

John Dalen, tidligere senior havforsker Havforskningsinstituttet

Stein Malkenes, tidl. generalsekretær Næringslivets Kystaksjon, tidl. leder Naturvernforbundet

John I. Myklebust, styreleder Motvind Nordvest

Fiskebåtreidere, næringslivsledere og sentrale lokal- og regionalpolitikere

Vennlig hilsen

Motvind Nordvest

John I. Myklebust/s

Styreleder

Adresse:

Motvind Nordvest

c/o Øyvind Grimstad Gryt

Geileplassen 15

6060 Hareid